

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODISNJE K 240, POLUGOD. K 120, ČETVRTGOD.
K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Orijentalna politika i Židovi*

Već su za vremena rata Englezi osjećali, da će Egiptu u dogledno vrijeme morati dati slobodu, te ga podići u red svojih slobodnih dominiona pod imperijem britanskog kraljevstva. Nakon dovršenog rata izvršili su pod pritiskom unutrašnjih prilika svoje obećanje, no kako se uz Egipt nalazi nerv britanskog imperija — Sueski kanal — morali su, da utvrde i osiguraju drugu obalu i zaledje Sueskog kanala.

Englezi nalazili su se u teškom položaju, jer su posvuda bili opkoljeni muhamedanskim pučanstvom, a ovo ne pruža napose radi mogućnosti panislamskog pokreta sigurnost za utvrđenje pozicije na drugoj obali Sueskog kanala. Panislamski pokret mogao bi sliti sve okolno pučanstvo u veliku i opasnu opoziciju, koja bi u danom slučaju ugrozila opstanak samog imperija, jer bi Englezi gubitkom Sueskog kanala ostali bez brze i valjane komunikacije, koja im osigurava vladavinu u Indiji.

Iz ovog stanja trebalo je naći izlaza. Trebalo je naći bazu, na temelju koje bi se britanski imperij mogao uzdržati i po mogućnosti izgradjivati daljnje svoje imperijalističke snove. I tu se pokazao i opet Englezi kao izvrsni diplomate, jer su spoznali, da im tu garanciju može pružiti samo izgradnja židovske države. Prateći cionističku težnju za narodnom domajom, oni su ubrzo uvidjeli, da se njihovi interesi potpuno pokrivaju sa onim židovskih razasutih čestica, koje teže za ujedinjenjem na zemljištu svojih pradjedova.

Politika ne pozna sentimentaliteta, pa ma kako Englezi tvrdili, da oni uzdržavaju palestinski režim radi preuzetih obveza, ipak se njihov režim daje svesti jedino i isključivo na vlastiti interes. Tko točno čita najnovije izvještaje o debata u engleskom parlamentu, vidjet će, da Englezi u istinu uzdržavaju mandat radi vlastitih svojih interesa.

Nema ali sumnje, da naši argumenti socijalne pravde pred Savezom naroda ne bi našli željenog odziva, da se na našu stranu nije postavila engleska diplomacija, koja je idući za svojim političkim ciljevima nama iskazala neprocjenjivu potporu.

Kako dugo možemo mi računati sa potporom Engleske? Na to je pitanje vrlo teško odgovoriti. Vjerojatno će Englezi kroz duži niz godina biti vodjeni sa istim političkim smjernicama, ali kako se poli-

tičke prilike vrlo lahko mijenjaju, nije isključeno, da će Englezi prije ili kasnije na Židovima izgubiti svaki politički interes. Svaki ratni zapletaj na Orijentu može da urodi promjenom političkoga kurza u Engleskoj, pa uslijed toga Židovi moraju svim silama uzastojati, kako bi vrijeme, kroz koje ih veže zajednički interes sa Englezima, što bolje izrabili, kako bi se za slučaj desinteresementa Engleske usmogli postaviti na vlastite noge, te vlastitim silama u Palestini stabilizirati režim.

I zato se s mnogih strana čuje, da u roku od 5—10 godina moramo osvojiti pozicije u Palestini, pa ako se naše nastojanje ne smije ograničiti baš na stanoviti broj godina, to ovi termini ipak kazuju, da naša nastojanja treba intenzivirati na najvišu moguću mjeru, kako ne bi bila krivnja na nama, da nijesmo u dovoljnoj mjeri izrabili pruženu nam priliku i mogućnost, da nakon tisućljeta i opet uskrisimo vlastitu svoju domaju.

I u pogledu postupka naprama Arapi- ma pokrivaju se naši interesi sa onim Engleza. Englezi uvidjaju, da židovski pravac ne smije danas značiti žalac profi ararskom pučanstvu, pa da s mnogo di-

plomacije valja u djelo privesti majoritet židovskog elementa. Mi dapače u tom pogledu moramo biti još oprezniji, jer ćemo u Palestini uvijek živjeti u obruču muhamedanskog življa, pa se stoga naša ekspanzivna snaga mora privesti u život sa što manjom plohom protivnosti arapskog elementa. Naše vodstvo o tom vodi računa, te nastoji svakom prilikom, da uvjeri naše susjede o miroljubivoj našoj tendenci i skladnosti naših i arapskih interesa.

I zato nije tek agitaciono sredstvo, kada sve naše organizacije svim silama nastoje, kako bi naš obnovni rad u Palestini sa svim mogućim sredstvima požurili i kako bi napinjanjem naše financijske snage u Palestini polučivale vidnog uspjeha. Neka se sjetite svi Židovi, da je sada momenat, u kojem uživamo pogodnosti i mogućnosti za ostvarenje našega narodnog ideala, pa ako se mnogi naši slojevi sustežu od saradnje i općenite požrtvornosti, ne će li jednoga dana pasti i na njih odgovornost pred našim narodom za sve štetne posljedice, koje su nastale uslijed nehaja i neshvaćanja naših narodnih potreba?!

M. H.

Za Obnovni fond

Već smo u prošlom broju našega lista donijeli kratki izvještaj o velikoj priredbi za Keren Hajesod u Londonu, na kojoj su pored najodličnijih ličnosti engleskoga židovstva učestvovali i vodje radničke stranke kao i neki članovi liberalne stranke. Radi velike važnosti ove skupštine donasmo danas u cijelosti govore pojedinih ličnosti, koje su uzele riječ da snube nove prijatelje za Obnovni Fond.

Ideja velikog Židovskog obnovnog Fonda zahvaća sve šire krugove. Sve više prodire u židovske mase ideja »Državnog Fonda«, kojim ima da se izvrši obnovni rad u Palestini. Najuglednije ličnosti našega pokreta pošli su u najraznije krajeve svijeta da namaknu velika sredstva potrebna za izgradnju narodne domaje. Jedna takova velika skupština održala se u Hotelu Great Central, da predobije londonske Židove za Keren Hajesod. Umjesto oboljelog lord Rothschilda predsjedao je sir Alfred Mond. Nakon kratkoga pozdrava podjeljuje riječ nadržabinu dru. Hertz u, koji izjavljuje, da nova ideja ima da bude židovska narodna domaja, da Židov nema biti trpljen, već da ondje na temelju svoja prava živi. Prije 10 godina posjetio je jedan ugledni američki rabin Palestinu te u svojim zapiscima piše o dva ponizujuća doživljaja. Prvi bio je, da je morao uzeti crvenu cedulju od turskih

vlasti, kojom mu se dozvoljava boravak za 60 dana u Palestini. U Palestini sreo je 10.000 ruskih hodočasnika i kad je došao do Jordana i metnuo ruku u vodu doviknula mu je jedna Ruskinja: »Židove Proć s rukom od moje rijeke!« Ona će biti židovska narodna domaja! Kritičari će Vam reći, da dvije poteškoće ometaju ostvaranje narodne domaje. Jedna su poteškoća Arapi. Ne vjerujem, da iza te poteškoće stoji nešto zbiljskoga. Balfourova deklaracija jasno kaže, da židovska narodna domaja nema da znači kraćenje građanskih i vjerskih prava nežidovskih zajednica u Palestini. A sad će da počinim veliku indiskreciju. Svojedobno postajala je velika divergencija radi predloženog teksta Balfourove deklaracije, a vlada je nastojala, da doznaje židovsko mišljenje te se obratila na nekoliko Židova Engleske među ostalima i na mene. Htio bih da citiram iz moćnog odgovora jednu rečenicu: »Pozdravljam statuiranje građanskih i vjerskih prava nežidovskih zajednica u Palestini. Ono je samo prijevod fundamentalnog židovskog zakonodavstva«. A kad će da živi u tvojoj zemlji stranac, nemoj ga tlačiti. Stranac, koji kod tebe stanuje, neka bude kao da se medju vama rodio (Lev. 19, 33, 34). To je bilo još prije izdanja Balfourove deklaracije, prije no što je raspijena umjetna agitacija protiv nje po

* Iako se u svemu ne slažemo izloženim mišljenjem pisca, donosimo članak, pošto je od općega interesa.

nekolicini reakcionaraca. Židovska narodna domaja bit će sagrađena na pravедnosti. Židovi dat će ono, što su oni u dvotisućgodišnjoj povijesti tako rijetko od drugih dobili — pravédnost!

James de Rothschild izjavio je medju ostalim: Htio bih da kažem nestrljivim cionistima od danas da ćemo i mi morati putovati kroz pustinju. Polovica židovstva decimirana je uslijed rata poništena je i gladuje. Druga polovica zahvaćena je od gospodarske krize, koja prijete cijelome svijetu. I u to vrijeme stiže nam zov, da osnujemo i izgradimo narodnu domaju u Palestini. A mi to činimo pored svih neprilika! Umjesto da omalovažujemo i umanjujemo ono što je stvoreno, trebali bi da se divimo čudu. Danas žive preko 80.000 Židova u Palestini. Oni su naši Kalebi i Jozue, i dio plodova, što ih oni žanju, dolazi na tržišta od Liverpoola, Londona i Hulla. U Palestini imade 65 kolonija, 70.000 kolonista, koji su čvrsto ukorjenjeni u palestinskom tlu. Osnovano je više no 50 novih industrija u kratkom razdoblju od dvije godine. Ove industrije napreduju iz vlastite snage. Oni potvrđuju teoriju gospodarskog razvitka, o kojoj se prije nekoliko dana raspravljalo. Uz bok s njima žive velike zadruge, koje obraduju ogromna zemljišta. 3000 radnika napravili su kontrakt, koji obuhvaća veliku svotu od 500.000 funt i. Ove zadruge imaju putujuću biblioteku od 17000 svezaka i 6 čitaonica; one imaju i svoju radničku banku. Ovi ljudi provadjaju drugi plan ekonomskog razvitka, i tako vidimo kako jagnje pase pored vuka. To je doista ponosan rezultat, koji nije postignut bez poteškoća. Dugo su se mučili ovi muževi, žene i djeca, gladni i bez krova, a održala ih je samo narodna ideja, najčišći i najuzvišeniji idealizam. Ovi ljudi koji su toliko žrtvovali za svoj ideal ne daju se nahuškati po političkim agitatorima. Oni su znali što to znači biti manjinom u tuđoj zemlji. I danas još znadu što to znači biti manjina. Njihov rad, njihova muka, uzdigli su i Arape. Od Arapa ih mogu odijeliti samo oni agitatori, koji siju neprijateljstvo medju narodima, koji bi inače živili u prijateljstvu. Velika budućnost čeka židovski narod. Mi mora da pomognemo da je stvorimo, mora da doprinesemo njezinom uzdržavanju. Naši oci su kroz vijekove molili za povratak u Cijon. Napokon smo mi čuvari besmrtnih baština, svjedoči ispunjenja njihovih molitava. Ovo se ispunjenje zbiva u modernim formama, a ipak mi nešto osjećamo od duha mesijanske dobe.

Sir Alfred Mond: Čitali smo u novinstvu mnogo o »velikom iznenadjenju« o Palestini. A ja sam našao ondje ostvarenje, što je nadmašilo moje najveće nade. Našao sam ondje zemlju, koja obećaje razvitak u budućnosti, koja je nad mojim očekivanjima. Našao sam ondje velik rad, izveden po maloj grupi ljudi pod najtežim prilikama. Ako iključimo iz Palestine židovski rad što još uopće preostaje? Odgoj — podjimo do visoke tehničke škole, u Hajfu, gimnazije u Jafi, srednjoj školi i umjetno obrtničkoj školi u Jeruzolimu: što su to drugo no židovske institucije? Koji drugi zavodi ove vrste postoje u Palestini? Podjimo u Mikve, velikoj po-

ljoprivrednoj školi Alliance, koja je toliko uradila za razvitak poljoprivrede. Podjimo u Tel-Aviv i pogledajmo taj krasni vrtni grad, koji nije stvoren po cionističkoj organizaciji, već po samom židovskom narodu svojom vlastitom energijom i inicijativom i raste brzinom zapadno američanskoga grada. Posjetimo kolonije; tko je stvorio velike kulture naranča? Tko je u Palestini uveo i razvio mljekarstvo? Kome se sve to ima da zahvali? Malenom broju židovskih entuziasta za koje je Palestina sretna zemlja njihova porijekla, i koju im nitko ne može oduzeti. Razumijem one koji nemaju niti shvaćanja za naše osjećaje niti poznaju naš život u svijetu, razumijem, da stoje kraj zida naricanja u Jeruzalimu i ništa ne osjećaju pa vele, mi nemamo prava na zemlju, gdje naš narod još danas oplakuje razorenje hrama po Titu, ali ne mogu ra zumjeti, kako ih tko može poslušati. Da nemamo prava na zemlju, gdje je naš narod kroz tisuće godina živio, gdje su naučali njegovi veliki vjerski učitelji, gdje je stvorena i razvita njegova kultura, gdje su izvedene njegove gradnje, gdje svaka pećina i svaki humak priča o njegovoj povijesti! Ako mi nemamo pravo na tu zemlju, tko ga ima? Ako mi tražimo pravo, — a mi doista vrlo malo tražimo — pravo, da naše vrijeme, našu energiju, naš novac i naš rad utrošimo da pokušamo ponovno izgraditi zemlju, koja je uslijed rdjave uprave kroz vijekove opustjela, da Karmel prečvorimo iz pustoši u vinograd, da isušimo močvare, iz kojih se širi malarija da obrađujemo pruđ što se širi od obale u zemlju, da obrađujemo pećine judejske i da opet sadimo smokve, pod kojima su sjedili naši predci, tko bi nam to danas mogao braniti, tko bi se usudio da kritikuje naš rad? Ne dajem se zaslijepiti brbljanjem. Narod koji je prkosio 2000 godine progonstvima, torturi i smrti, koji se danas muči u cijeloj Evropi, ne da se zaplašiti od nekoliko novinskih članaka ili vlasnika novina. Da je bilo tako lako uništiti židovski narod, on bi već davno prestao da egzistira. Ne sumnjam u to, da će sadašnja vlada kao i prošla pošteno ispuniti mandat, što ga je Velika Britanija dobila od Lige Naroda. Ne mogu da shvaćam, kako neko može da bude tako bezuman da sebi zamisli, te da će britanskoj vladi biti ikad moguće da napusti Palestinu i da je izruči Turcima ili Arapima. Engleska je mandatarna sila, i ako hoće da daje mandat iz svoje ruke, mora ići do izvora, odakle ga je dobila. Nije nikakova tajna, da bi druge sile rado preuzele mandat u vrijeme, kad je cionistička organizacija pozvala Englesku da ga prihvati, ako to odobri Liga Naroda. Ne bojim se, da današnja vlada ne će ispuniti svoje obećanje. Britski narod isto se tako ne krati da ispuni svoje obećanje, kao ni britski trgovac svoje ugovore. To je ugovor izmedju svih židovskih zajednica svijeta i britske vlade, ugovor, na temelju kojega je britska vlada sred velike krize našla potporu i pomoći Židova u Palestini i ostalome svijetu u njezinoj velikoj borbi. 1500 Židova borilo se medju britskim bataljonima u Palestini. Britska groblja imaju ondje izmedju krstova grbova s Magen Davidom, gdje su židovski vojnici pokopani.

Ne mogu sebi zamisliti, da će ijedna vlada ili ijedan parlamenat tako podlo i nečasno postupati, da nijeće obećanja, za koja je toliko Židova žrtvovalo život na

oslobodjenje njihove zemlje.

Prelazim sad Kerem Hajesodu. Veli se, da je svaki Židov dobar šnorer. Ja se bolje osjećam, kad dajem, no kad zahtjevam. Nadrabin rekao je s pravom, da glavna opasnost ne prijete od protivnika iz vana, već od nesloge u našim redovima. Nijesu za ovu ideju opasnost poteškoće klevete iz vana, već nedostatak energije i nedostatak požrtvornosti sa strane onih, koji bi mogli da je ostvare. Keren Hajesod stvoren je velikim idejama i velikim zahtjevima za velikim svotama. Namaknuo je u dvije godine 750.000 funti. Poznajem poteškoće, veliki predjeli istočne i srednje Evrope ne mogu ništa da čine. Ali britski Židovi doprinjeli su samo 5%. Je li to danas časno? Britska je vlada preuzela mandat za Židove cijeloga svijeta. Britski su Židovi lojalni građani Engleske i ljube je kao svoju vlastitu domaju. Držim da britska vlada ima pravo da kaže Židovima: Ispunjavate li svoju dužnost, doprinate li žrtava? Držimo da to moramo učiniti već iz pristojnosti, a najposredniji, najuspješniji i najkorisniji je veliki centralni fond Keren Hajesod. Pokazuje se jaka tendenca da se materijalna sredstva poput malih potoka dovedu u Palestinu, stvarajući ondje projekte najrazniji vrste. To znači da se individualizam predaleko tjera. Mi trebamo centralizaciju i imademo je u ovome velikome fondu. U »Dailly Mail« napadaju nas, jer sve što postoji u Palestini biva poduprto novcem a ujedno jer ne dajemo novaca. Novac je potreban da uzdržimo i proširimo postojeće. Trebamo useljavanje. Palestina je preslabo napućena zemlja, njegovo je pučanstvo manje no u starome vijeku. Ne možemo tražiti od palestinske vlade, da otvori vrata za ljude za koje ne vidi mogućnost, da će dobiti rada i mogućnosti opstanka. Za to moramo svakoga useljenika opskrbiti zemljom i orudjem, svime čime će postati neovisan, a to se može stvoriti jednim fondom. Znam, da se na nas stavljaju veliki zahtjevi. Mi smo teško oporezovani, ali palestinski budžet, koji se tiče Židova cijeloga svijeta ne posjeduje poreznog ovrhovoditelja, koji bi utjerao poreze. Naš je ovrhovoditelj savjest Židova u cijelome svijetu. Hoće li ta svijest biti tako snažna kao nalozi, koji nas sile da plaćamo porez? Nadam se, da će svaki doprinjeti žrtvu za Keren Hajesod. Kad će Palestina jednom postati gospodarski neovisna, tad će postati manja potreba i jednom će i prestati svi zahtjevi. Palestina je kao novo preduzeće, što treba kapitala da može raditi. Čas, u kom se nalazimo, je kritičan. I kao što su u ratu jedni pošli u rovove, a drugi kod kuće radili da podupiru ljude na fronti, tako stoje halucim u rovovima, a mi, koji sjedimo udobno u ovoj lijepoj dvorani, moramo barem da učinimo to, da im dademo sredstva za borbu. U cijelom svijetu povećava se neprestano pritisak protiv našega naroda, a pred nama ne leži nepoznata obala, već ona zemlja, iz koje smo pred mnogo vijekova došli. Ona leži kao Trnoružica, koja čeka da bude probudjena, a mi svi ima-

demo u ruci čarobni ključ i možemo pomoći, da oslobodimo Trnoružicu, što se zaplela u zelene vinograde i zatvorila u ruže — a njezino je ime **Erec Jisrael**.

Josef Cowen: Ja sam raskrinkan. Ja sam jedan od »najstarijih od Cijona« jedan od onih, koji su pribivali tajnoj skupštini u Bazelu 1897. na prvom cionističkom kongresu, gdje smo se urotili da razorimo svijet. Morao bih Vam mnogo pričati o toj skupštini, ali u novinama je već toliko pisano o našim strašnim planovima, da u ostalom ne ćemo govoriti, dok nijesu ispunjeni. Godine 1897. bilo je nešto, što nijesmo znali. Nijesmo znali, da ćemo u godini 1923. sjediti i veseliti se mandatu i osnutku židovske narodne domaćie. Kao jedan od najstarijih zavjerenika htio bih da naglasim, da nismo nikad smatrali taj narodni dom cionističkom privilegijom, već onom židovskom stvari. Moram ispraviti Sir Alfreda Monda: Britanski doprinos iznaša samo 2 i pol %, Udružene Države dale su 477 hiljada funti, Kanada 47000 funti, Južna Amerika 28000, Poljska 25000, a Velika Britanija 17000. Nadam se, da ćemo to još urediti prije no što napustimo ovu dvoranu.

Pukovnik Jozia Wedgwood: Ovdje, gdje sjedim kraj jednoga od »najstarijih od Cijona« ugodno mi je, da su mi moji kumovi kod krštenja dali dobro, staro dobro hrišćansko ime Jozua (smijeh). Nemam namjeru da, kao moj kraljevski imenjaka, poginem u Megido, ako se bacim između takova dva odlična protivnika kao Sir Alfred Mond i Snowden. Bez sumnje nastavit će se dvoboj među njima, ali vjerojatno ne preko moje lješine. Tvrdilo se, da moj interes za cionizam dolazi odatle što je Mojsije imao ispravan nazor o agrarnom pitanju. Tome nije tako. Govorim za Keren Hajesod, jer partija, kojoj imam čast pripadati, stavlja zahtjev za podavanje od imetka (smijeh).

Ako mi podupiremo halucim u Palestini, ne podupiremo samo halucim, već stvaramo mogućnost za budućnost milijona progonjenoga plemena, koje je slučajno Vaše pleme, a koje je svakome poštenome hrišćaninu isto tako mило kao i svakome Židovu. Činimo više nego to. Upravo pred 300 godina poduzet je sličan eksperiment kao sad u Palestini, s druge strane Atlanskoga oceana. Pilgrimfather došli su i stvorili su veliku republiku. Imali su da svladaju poteškoće, što su vrlo slične onima naših halucim. Pošli su svojim putem i stvorili su nešto, što nije samo za njih već za cijeli svijet od najveće važnosti. Ovi »Pilgrimfather« stvorili su pravo ne samo za jednu progonjenu klasu u Engleskoj, već za cijelu budućnost čovječanstva, i kao što su oni stvorili prve temelje demokracije, tako očekujemo da halucim u Palestini ne će samo stvoriti za sebe i druge židovske bjegunce domaju, već i neke principijelne temelje, koji će da budu od neprocjenive vrijednosti za cijelo čovječanstvo.

Bili ste tako dugo nacija. Bili ste nacija među tolikim drugim nacijama, a ako se može to tvrditi o ikojoj rasi tad ste vi bili internacionalna rasa. Iz Palestine može da dodje duh pravog internacionalizma. Ne trebamo da dobijemo iz

zemlje, koja se oslobodila progona i ne-trpeljivosti, tjesnogrudne vjerske ili rase osjećaje. Ako ćete u tom smjeru voditi internacionalnom bratstvu, tad ćete doista stvoriti duh bratske ljubavi, koji je moj i Vaš cilj.

Keren Hajesod

REKORDNI MJESEC KEREN HAJESODA.

Prihodi u mjesecu martu iznašaju 54.000.— funta. Mjesec mart god. 1923. je u pogledu prihoda Keren Hajesoda rekordni mjesec. U glavni ured Keren Hajesoda unišlo je preko 54.000 funta, od toga po prilici 32.000 funti iz Ujedinjenih Država i oko 22.000 funti iz 29 raznih zemalja. Ovaj je rekord, koji je jako povoljan, rezultat poboljšane organizacije i svagdje pojačanog naprezanja cionističkih vodja, i raznih delegata Keren Hajesoda. Detaljna statistika prinosa pojedinih zemalja u tom mjesecu bit će saopćena čim stignu potpuni izvještaji.

Kampanja za dva milijuna dolara u Newyorku. Weizmannov uspjeh. Kako smo već javili, održan je u Newyorku velik banket, kome je pribivao Louis Marshall. Osim toga održano je u raznim četvrtima grada mnogo skupština, kojima se pripravila kampanja za Keren Hajesod i ustanovila svota, koja pojedina četvrt ima doprinijeti kontingentu od 2 milijuna dolara. U svim tim skupštinama došlo je do izražaja veliko oduševljenje za dra Weizmanna i Keren Hajesod. Dr. Weizmann govorio je 19. marta na skupštini u Broonvillu, koja je donijela Keren Hajesodu 60.000 dolara od toga u gotovom 35.000 dolara. Na skupštini u Bronx, gdje je govorio Louis Lipsky, skupljeno je 50 hiljada dolara od toga 25.000 u gotovom. Na jednoj večeri sakupljeno je u Bay Ridgeu 15.000 dolara za Keren Hajesod. Najveća je skupština održana 22. marta na banketu u East Side, gdje su poreč Weizmanna govorili dr. Šmarja Levin, Louis Lipsky i Karl Shermann a kojom je zgodom namaknut veći dio kontingenta od 200.000 dolara. 24. govorio je u Williamsburgh, Samuel Untermyer te je na skupštini sabrano mnogo obveza. U nedjelju bila je velika povorka u Jersey-City-u, a na večer banket u počast Weizmannu te je namaknuto 20.000 dolara.

U posebnom pozivu moli Weizmann, da se prijave 5000 dobrovoljnih saradnika za sabiranje po kućama na Hol hamoed Pesaha. U apelu traži Weizmann, da se potpunoma iskoriste u tu svrhu 3., 4. i 5. april. Velik broj dragovoljnih radnika se odmah prijavio.

Za vrijeme Pesaha razvila se živahna propaganda za Keren Hajesod u svim sinagogama. U preko 500 sinagoga govorilo se prvoga aprila o obnovi Palestine i Keren Hajesodu. Konačni rezultat još nije poznat, ali se drži, da je do sad već unišlo preko pola milijuna dolara. U predvečerju ove velike kampanje po sinagogama upravio je poznati newyorški rabin dr. J. Magnes, koji sad boravi u Palestini, glavnom uredu Keren Hajesoda u Newyork ovaj brzojav: »Vidio sam sjani rezultat isušivanja, sanitarnih radova naših halucim u kooperativima i školstvo, sve ono što je postignuto cionističkim fondovima. Svim tim radovima prijeti propast

uslijed nestašice novca. Saradnja svakog pojedinca preko je potrebna u ovoj Vašoj kampanji.«

150.000 dolara za Keren Hajesod u Americi. Kako newyorško uredništvo J. C. B.-a saznaje, američanski Keren Hajesod je od dolaska dra. Weizmanna u Ameriku doznačio brzojavno za Palestinu prinose u visini od 150.000 dolara.

Grčka. 2. je marta stigao u Solun posebnj delegat cionističke egzekutive i direktorija Keren Hajesoda, gosp. Jacques Calmy, da bude na konferenci cionista Grčke. Govorio je u jednoj skupštini Bne Brit lože i u Nouveau Cercle Sioniste a 4. marta na konferenci. Konferenca je u tri dana raspravljala o prošlom i budućem cionističkom radu u Palestini. 6. je marta bio gosp. Calmy u pratnji rabija Benzion Uziela, predsjednika žid. općine i zastupnika cionističke organizacije primljen kod grčkog generalisimusa Pangalesa i solunskog guvernera Lambrosa. Za kratka je boravka uspjelo gosp. Calmyu, da za novi komitej Keren-Hajesoda predobije gosp. Morpurga, koji je najugledniji Židov Grčke a ovdje se prvi puta cionistički aktivira.

Istočna Galicija. Inicijativom centralnog biroa Keren Hajesoda određena je nedjelja svetaca, kao rok za 51. propagandnu skupštinu u različitim mjestima Istočne Galicije. Na tim bi skupštinama trebali da govore svi cionistički senatori i zastupnici u Sejmu.

Litva. Nakon nedavne konference za Keren Hajesod u Kovnu obišao je zemlju dr. Wilensky u pratnji gosp. Deschalita. Kampanja u provinciji započela je u Kibarty-u, gdje stanuje oko 250 žid. porodica. Na konferenci, u kojoj je govorio Dr. Wilensky, obvezalo se je 40 ljudi, da će dati 6000 dolara. Misli se, da će ovaj mali grad, da dade 10.000 dolara za Keren Hajesod.

Tunis. Unatoč velikih poteškoća i loše žetve, zbog kojih su gospodarske prilike posljednjih godina vrlo loše, prilično je uspjelo djelovanje dr. Bouchmila za Keren Hajesod u Tunisu. Tako mu je u Sfax-u, što broji oko 5—600 posve osiromašenih porodica, pošlo za rukom, da skupi 32.000 franaka, od kojih je 26.000 već doznačeno u London. U mjestima Madhia, Kaironan i Moknine, gdje stanuje ukupno 200 židovskih porodica, sakupljeno je preko 15.000 Frs. Do sada doznačeno je iz Tunisa glavnom uredu Keren Hajesoda 107.000 Frs. U gradovima, koje još treba da posjeti dr. Bouchmil, moći će se po svoj prilici da sakupi kojih 30.000 Frs. Nadalje skupit će se najmanje 100—125.000 Frs u malenim općinama Tunisa, u kojima mogu da rad za Keren Hajesod vode same lokalne komisije. Ukupno je dosada potpisano obveznica za 183.000 Frs. U godini 1923. dat će Tunis kojih 300.000 Frs za Keren Hajesod, a taj rezultat, uzevši u obzir gospodarsku krizu, svakako zadovoljava. Rad Dr. Bouchmila nailazi na simpatije kod čitave štampe Tunisa.

Propagandni put za Keren Hajesod. Odjel Keren Hajesoda za centralnu Evropu odaslao je ovog tjedna cijeli niz delegata u razne zemlje, da bi provedli propagandu za Keren Hajesod. Dr. Martin Rosenblüth pošao je na turneju u Skandinaviju. Dr. Vilemski u Litavsku a dr. Hantke u Čehoslovačku. Dr. Nahum Gold-

mann putuje u Beč, a Julius Berger u Černovice, da nastavi po gdjici Šariki Kohn započetu akciju. Gosp. Karl Glaser pošao je u Memel, a dr. Helfermann u pratnji gg. Temkin i Trins u Danzig.

Iz židovskog svijeta

Položaj Židova u Velikoj Poljskoj. Frankfurt (J. C. B.) Varšavski dopisnik »Frankfurter Zeitung-a« prikazuje povodom priznanja istočne granice Poljske položaj pojedinih narodnosti u povećanoj Poljskoj k problemu poljske države. O odnošaja Židova, kojih ima 3 i pol milijuna, izjavljuje dopisnik ovo:

Židove Poljske ne mogu ni na koji način da se usporede sa zapadnim Židovima. Poljski Židovi već svojim velikim brojem u Poljskoj od većeg su uticaja no Židovi Zapada u njihovim zemljama. Oni nastavaju cijela sela i manje gradove a u većim gradovima žive još danas u svojevrijem biranim getima. Možda 80% su cioniste i s malo iznimaka svi židovski nacionalni t. j. traže uzdržavanje svoga židovskoga ili hebrejskoga jezika, svoje narodne osebnosti, svoje tradicije, a prije svega uzdržavanje vlastitih škola. Broj asimilanata, koji je prije 20 godina bio velik, danas je vrlo malen, pa su i djeca vrlo poznatih asimilanata danas opet postala nacionalni Židovi. Pritisak, koji moraju trpjeti, sastoji se manje u akutnim progonstvima. Židovi u dostatnom broju postaju suci i časnici. Ali ni u kojoj zemlji svijeta nijesu izvrnuti tolikom preziru i općenom društvenom bojkotu kao u Poljskoj. Rijetko se kada primaju židovska djeca u nežidovskim školama. Židovi su isključeni iz znanstvenih društava, a država čini sa svoje strane sve, da oteščava osnutak židovskih škola i položaj onih, što postoje. Tako država podupire u vrlo opasnoj mjeri židovski separatizam.

Židovi učinili su svoju dužnost kao građani, kao poljski časnici i vojnici. Oni bi se svi za slučaj rata s Njemačkom osjećali Poljacima i borili se protiv Njemačke, ma da im je jezik židovsko-njemački dialekt i premda su oduševljeni za njemačku kulturu. Nema sumnje, da Židovi strogim očuvanjem svoga nacionalizma stvaraju ogradu između sebe i Poljaka. Ali Poljaci sami su položili temelj toga zida i brinu se, da taj zid biva sve viši i jači.

Židovsko pitanje u Rumunjskoj nakon proglašenja novog ustava. Bukarešt (J. C. B.). Nakon kraljeve sankcije novog ustava po kralju židovsko pitanje u Rumunjskoj stoji ovako: Svi Židovi, koji su imali u vrijeme ujedinjenja novih provincija sa starom državom svoje pravo i legalnim sredstvima stečeno sjedište u novim provincijama i bili građani onih država, od kojih je Rumunjska ove principe preuzela, postaju rumunjski građani, u koliko nisu optimali državljanstvo druge koje države. Židovski stanovnici stare Rumunjske, koji još nijesu rumunjski državljani, imaju u roku od tri mjeseca, računav od dana objelodanjenja ovoga ustava, zatražiti na temelju dekreta od 22. maja 1919. državljanstvo. Ovaj dekret određuje: Svi Židovi stare države, koji su ondje imali stalno boravište i nijesu bili državljani strane koje države, dobivaju rumunjsko

državljanstvo na izričiti i formalni zahtjev.

Iz novog ustava brisan je čas prije samog glasanja članka 133. pasus o Židovima u pripojenim područjima. Na upit dr. Sterna obzirom na to pitanje odgovorio je ministar pravde u ime vlade, da će se ustanova mirovnih ugovora o davanju državljanstva respektirati, premda nijesu ušle u ustav. Na to su glasovali Stern, Zirelsohn i Straucher za ustav.

Židovstvo Rumunjske nije zadovoljeno sa člancima ustava, koje se na nj odnosi, ali se ipak misli, da je obzirom na vladajuće prilike izvojevan nužni minimum.

Tri i pol milijuna za pomoćnu akciju u Rusiji. Newyork (J. C. B.) Upravitelj pomoćne akcije Joint Distribution Committee-a u Rusiji, Dr. Bogen, poslao je prije, nego što je ostavio Moskvu, da se uputi za Beč, newyorškoj Jointe-egzekutivi brozjav o daljnjim potrebama pomoćne akcije u Rusiji. Dr. Bogen saopćuje, da se pomoćna akcija mora provodjati bar još jednu i pol godine, te da je za nju potrebna svota od tri i pol milijuna dolara, dok će se moći smatrati uspješno završenom. Istom nakon toga vremena i tih novčanih žrtava bit je rusko-ukrajinsko židovstvo u stanju, da primi riješenje toga problema u svoje ruke.

Zabrana izlaženja jevrejske novine u Mađarskoj. Budimpešta (J. C. B.) Poluredovno se saopćuje: Ministar unutarnjih poslova zabranio je daljnje izdavanje i širenje jevrejskog tjednika na mađarskom jeziku »Mult es Jövö« (»Prošlost i budućnost«) radi njenih tendencija, koje bi mogle biti opasne za red i spoljašnju politiku države. List — veli se u obrazloženju te naredbe — navadja događaje i pravne postupke na bezobziran način i nastoji, da uzdrma povjerenje, koje uživa nepristranost mađarskih sudova i policijske oblasti.

List »Mult es Jövö« izdavao je pjesnik Dr. Josip Patai, te se zauzimao za ravnopravnost mađarskih Židova.

Arijski kurzevi na univerzi u Beču. Beč (J. C. B.) Od nekog vremena oglašeni su na crnoj ploči na bečkoj univerzi prodavanja arijskih docenata u kojima saopćuju, da samo studenti arijskog podrijetla imaju pristup. Ovaj oglas izazvao je veliko ogorčenje u žid. akad. klubovima: Savez žid. liječnika, u kojem ih je organizovano oko 1200, održao je sjednicu u ovoj stvari, na kojoj je zaključeno nakon burne debate, da se pozovu žid. docenti primarni liječnici, da bi pripustili predavanjima samo takove kršć. studente, koji su poznati kao protivnici arijskih kurzeva na univerzi. Prorektor bečkog univerziteta prof. Dr. Durig izjavio je u intervjuu, da mu nije ništa službeno poznato o zabrani nearijskih studenata na predavanja arijskih docenata: gdje se pako radi o privatnim kurzevima, ne može univerzitetska oblast ova ograničenja zabraniti. Poduzmu li žid. docenti iste mjere i isključe arijske studente sa svojih priv. predavanja stvorilo bi to bolesnu atmosferu, koja bi onemogućila znanstveni rad na medic. fakultetu.

Jevrejska pedagoška konferencija u Moskvi. Riga (J. C. B.) 7. aprila započela će u Moskvi konferencija jevrejskih pedagoških zavoda Rusije. Na konferenciji sudjelovali su medju ostalim zastupnici

jevrejskih pedagoško tehničkih zavoda iz Homela, Witebska, Kieva, Žitomira, Charkova itd., nadalje ravnatelji jevrejskih odjela moskovskog sveučilišta »West« i drugog moskovskog državnog sveučilišta. Glavni predmet vijećanja je izobraženje jevrejskih učitelja po sveruskom mjerilu.

Iz cionističkog svijeta i Palestine

Savjet lorda Cecila, da se sluša Weizmanna, a ne lorda Beaverbrook. Neumorni zagovaratelj misli Saveza Naroda, znameniti engleski državnik, lord Robert Cecil, boravio je kratko vrijeme u Americi, da predobije tamojavnost za misli Saveza Naroda. Njegovo vrijeme je mnogo bilo okupirano, rekao je lord Cecil, tako da se jedva mogao nadati u javnoj skupštini govoriti u korist Keren Hajesoda. Izaslanicima novina naglasio je svoje nepromjenljivo prijateljstvo za cionizam. Pošto je izjava lorda Beaverbrooka, da je cionizam propasti posvećen, stalno sumnje pobudila, naglasio je Cecil osobito pogriješku, da Židovi podaju protivnicima, takovim ljudima kao lord Beaverbrook, preveliku važnost. »Ovi ljudi«, rekao je medju ostalim lord Cecil, nemaju nikakova upliva na sadašnju englesku vladu, i ne će ikada na ikoju vladu upliva imati. Ja sam dobar Englez i znam, da Engleska ne će nikada svoju riječ da povlači. Ako se i vlade mijenjaju iako lordovi i navale na Židove i cionizam, Engleska će se uvijek držati Balfourove deklaracije. Svi narodi imaju neprijatelje. Židovi bi morali kao svaki narod biti pripralni na protivnike, ali oni mogu biti ponosni na svoje prijatelje, koji ih u pogibelji ne će ostaviti. Židovi trebaju svoje prijatelje poštivati i iskoristiti ovu veliku historijsku priliku, onda se više ne će morati na razne lordove Beaverbrook obazirati.

Lord Cecil se potanko propitao za odziv američkih Židova na Weizmannov apel i izjavio je, da je važnije, da američki Židovi slušaju dra. Weizmanna, nego lorda Beaverbrook.

Izjava lord Grey-a u gornjoj kući. Povodom govora prijašnjeg ministra vanjskih posala, Lord Grey of Fallodon-a, prigodom palestinske debate u House of Lords, koji smo u izvratku donijeli u prijašnjem broju, objelodanjuje »Times« od 3. aprila slijedeći dopis Leonarda Stein-a, političkog tajnika cionističke Egzekutive:

Lord Grey u svojem govoru, naglašujući, da mu cionistički pokret nije nikako nesimpatičan, izrazio je sumnju, da li će se moći politika Balfour-deklaracije dovesti u sklad s obećanjima, koja je Engleska dala Arapima u Palestini. I ako se treba promatranjima lorda Grey-a posvetiti najveća pažnja, ipak se mora upozoriti na ove važne činjenice:

Balfour-deklaracija potječe od novembra 1917. Nikada i nigdje nije kazano, da su dana obećanja Arapima već prije tog datuma, izuzevši ona, koja su spomenuta u dopisivanju između Sir Henry Mac Mahona i šerifa od Mekke godine 1915.—1916. Šerif je bio zastupan na mirovnoj konferenciji po svome sinu emiru Fajsalu, komu su prijedlozi, koji su se

ticali aranžmana u Palestini potpunoma poznati bili. Smatrajući, da ovaj arrangements ne stoji u protivuriječju sa obećanjima Engleske, napisao je emir Fajsal 1. marta 1919. pismo, u kojem kaže: »naša delegacija potpunoma poznaje po cionističkoj organizaciji stavljene prijedloge, koje mi priznajemo umjerenim i opravdanim. Tekst Mac Mahonove korespondencije u koliko je bio objelodanjen, pokazuje jasno, da Palestina nije bila u to obećanje uključena. Sir Mac Mahon saopćio je šerifu dne 14. decembra 1915., da je engleska vlada ponoyno proučila njihove opaske, koje se tiču vilajeta Alepa i Beirut, ali budući da su dotaknuti i interesi naše saveznice Francuske, to se mora ovo pitanje brižljivo pretresti.

Vilajet Beirut, o čijoj budućnosti još nije bila stvorena nikakova odluka, sa državao je cijelu Palestinu osim jeruzalinskog distrikta. Jeruzalinski distrikt naravno nije osobito istaknut, bilo bi ali smiješno shvatiti, da on bude jedini dio Palestine izvadjen, koji ne iziskuje nikakovo raspravljavanje. I ne obazirući se na cionističke težnje, Palestina je bila jasno kao problem sui generis shvaćen i ne može biti sumnje, da je on kao takav bio od britske i saveznih vlada priznat.

Pregovaranja sa šerifom — sa palestinskim Arapima nije ih uopće bilo — bila su, kada je lord Grey bio ministar vanjskih polova. Ipak je u decembru god. 1917., dakle nedugo iza objave Balfourove deklaracije, poslao lord Grey na »Zionist Review« slijedeće: »Ja simpatiziram sa Balfourovom deklaracijom i vrlo me veseli, da je ista od javnosti bila razglašena, kao politika britske vlade.« Iz toga se mora logički zaključiti, da se lord Grey u doba Balfourove deklaracije nije pod nikojim uslovima bio protivan tome.

Odlazak Sir-a Windham-a Deeds-a iz Palestine. Civilni sekretar palestinske vlade Sir Wyndham Deeds napustio je nakon svog ugovorenog službujućeg vremena od 2 godine, mjesto, te je na 4. aprila otputovao iz Palestine. Pred svojim odlaskom oprostio se s cionističkom Egzekutivom, te s »Vaad Leumi« pri tom je obećao, da će se kod svog zadržavanja u Londonu zauzeti, koliko god je u njegovoj moći, za uspostavu židovske nacionalne domaje te, da se židovske općine zakonitim putem potvrde.

Njegov nasljednik, Sir Gilbert Clayton doći će, po svoj prilici istom koncem aprila u Palestinu. (Ziko).

Brzo ostvarenje Ruthenbergova plana elektrifikacije kod Jaffe. Radovi oko Ruthenbergova plana kod Jafe provode se najvećom žurbom. Radnici već postavljaju u Tel-Avivu stupove. Radove provode zajedno i židovski i arapski radnici. (Pogrešno je bilo pred nekoliko tjedana javljeno, da je Ruthenbergov plan elektrifikacije kod Jafe već bio priveden kraju te, da električne žarulje osvjetljaju ulice Tel-Aviva. Ta vijest je bila preuranjena. Ispostavilo se naime, da je to nastalo uslijed jedne preuranjene vijesti korespondenta nekih židovskih novina u Americi, koji je uspostavu kabela zamjenio s Ruthenbergovim planom elektrifikacije. (Ziko.)

Mirni tok »Nebi Musa svečanosti« u Jeruzalimu. Ovogodišnja Nebi Musa pro-

cesija, bija je na prvoga aprila, te je protekla bez ijedne upadice. Židovima je, naime, toga dana bio zabranjen pristup do »Zidina naricanja«, protiv čega su na nadležnom mjestu uložili protest. Jeruzalinski gouverner, Storr, izjavio je, da je ta zabrana bila izdana od jednog podređenog organa. (Ziko).

Posveta groblja palih ratnika i otkriće Allenby-spomenika u Beršebi. Dne 22. ožujka bila je u prisustvu vrhovnog komesara, te vodja svih općina i zastupnika »Jewish Cooperative Association (Misrad Laavodot Ciburiot) posveta groblja za pale ratnike te otkriće spomen-ploče generalu Allenby-u (djelo jeruzalinskoga židovskoga umjetnika Melnikova). Vrhovni komesar je, u svom govoru izrazio udivljenje nad sjajnim djelom »Misrad Laavodot Ciburiot«, tšo je naime društvo podiglo to groblje (troškovi su iznašali preko 10.000 funti ili u našem novcu oko 4.600.000 dinara), te je zamolio zastupnika »Misrada«, gosp. Gerschberga, da izrazi njegovu zahvalu radnicima te »Misrad-u«. Glavni direktor »Imperial War Graves Commission« u Londonu je prigodom svog posljednjeg posjeta u Palestini o tome izjavio, da djelo Misrad Laavodot Ciburiot ni u jednom pogledu ne zaostaje ni za jednim grobljem francuskih palih ratnika.

Promet brodova u palestinskim lukama u 1922. godini. U Commercial Bulletinu od 15. ožujka izdana su slijedeća data o prometu brodova u palestinskim lukama: Doplovilo je 208 britskih brodova sa tonažom od 267.731 t, a 1568 inih brodova sa tonažom od 715.080 t. Otplovila su u prošloj god. 203 britska broda sa tonažom 263.003 t, a 1561 ostalih brodova sa tonažom 713.007. Od toga otpada nešto više nego polovica na Jaffu, a nešto manje od polovice na Hajfu (Ziko).

Povratak Ruppina iz Amerike. Dr. Ruppin je, u interesu Keren Hajesoda, te različitih drugih palestinskih institucija, boravio nekoliko mjeseci u Americi, te je sada na 10. travnja na brodu »Argentina« otputovao iz New-Yorka i na 18. aprila doputovao u London. (Ziko).

Biokemijski institut jeruzalinskog univerziteta. Poznati profesor univerziteta u Hallu, Fodor, doputovao je na 2. travnja u Jeruzalim, da provede organizacione planove oko uspostave biokemijskog instituta hebrejske univerze u Jeruzalimu (Ziko).

Iz Jugoslavije

Jubilej »Literarnih sastanaka« židovske omladine u Zagrebu.

U subotu, dne 14. aprila proslavili su »Literarni sastanci« u Zagrebu jubilej 25-godišnjeg društvenog opstanka svečanom akademijom, koja se održala u dvorani »Teatra Marioneta«. Predsjednik »Literarnih sastanaka«, Samojlo Deutsch, pozdravlja goste te ističe, da je glavna ideja literarnih sastanaka, koju je društvu dao njezin osnivač, gosp. nadržabin dr. Hosea Jacobi: Izgradjivati židovstvo u svakom pogledu, u svakoj njegovoj emanaciji. S tom osnovnom tendencijom postadoše »Literarni sastanci« najjače društvo u zemljama slavenskoga juga. I da-

nas, gdje društvo daje svoj bogati životni bilanc, treba društveni rad ocijeniti po njegovom djelovanju. »Literarni sastanci« su pionir, koji je doprinio intenziviranju gotovo svega židovstva u našim krajevima, jer su odgajali i dali ljude, koji i danas vrše na odgovornom mjestu židovski rad na svim linijama rada. Rad »Literarnih sastanaka« u svako je vrijeme odgovarao savremenim potrebama rada u židovstvu. Prelazeći na današnji zadatak »Literarnih sastanaka« naglašuje, da valja poraditi na tome, e da bi zagrebačka omladina uvidjela, da joj treba steći sve ono, čime će da postane živ dio integralnoga židovstva. Valja stvoriti borbe, koji ne će prezati ni pred čim, da postignu svoj cilj, koji će sebi sačuvati svoje zelotstvo i u muževnim godinama. Govori zatim o potrebi sloge između seniora i sadašnjih članova. Literarni sastanci naišli su na puno razumijevanje kod svojih seniora i gradjanstva, jer njih veže isti zavjet, koji kod sadašnjih treba da bude zavjerenje. Govor predsjednika popraćen je burnim odobravanjem.

Iza toga govorio je Cvi Rothmüller o »Literarni sastanci u omladinskom pokretu«. U jednome pol satnome predavanju, koje se odlikovalo ljepotom misli, te vanredno lijepom dikcijom iznio nam je predavač svoje stajalište. On hoće da kaže ono, što nekadašnji literarci imadu da kažu sadašnjim, i da to poveže s onim, što sadašnji hoće da kažu nekadašnjim. Govori zatim o omladinstvu općenito, a napose o židovskom omladinstvu, te o židovskom omladinstvu u našim krajevima. Ideja je »Literarnih sastanaka« bila: Produbljanje židovstva. Svaka generacija u svojem literarnom i ostalom radu dala je svu svoju dušu, sebe samoga. Dušu, koja je bila mladenačka. Govornik se zatim bavi pojavom omladinskoga pokreta i prikazuje njegove ideje vodilje, koje su »Literarni sastanci« prihvatili u ovim zemljama. U tome savezu govori o prvoj omladinskoj zajednici, koju su osnovali Literarci pod imenom »Dror«. Konačno konkludira, da omladina traži spoznavanje židovske duše, vadjenje židovske sadržine iz dokumenata našega razvitka i nov život, koji će biti organski nastavak dosadanje povijesti.

Iza toga izveo je na klaviru Oton Kolarić vlastite kompozicije. Mladjahn kompozitor, u kome smo upoznali vrlo nadarenog mladića, naišao je na veliko odobravanje, te je morao svoje kompozicije još jednom otsvirati. Trio »Literarnih sastanaka« Ernst Deutsch (violina I), Bruno Mikolasch (violina II), Alfred Schwarz (klavir) izveo je opuse od Griega i Brummiga, te je nagrađen za svoj trud bogatim aplauzom. Akademiju završio je mješoviti zbor »Makabia« upotpunjen članovima »Literarnih sastanaka«, koji je pod ravnanjem svoga zborovodje g. Žige Hirschlera otpjevao 4 židovske pjesme. S veseljem konstatiramo lijepi napredak ovoga zbora, koji vrlo marljivo radi, te koji nam je i ovaj put priredio svojim nastupom užitak.

Iza akademije održan je komers u »Trgovačkom domu«, gdje je općinstvo u vrlo animiranom raspoloženju provelo nekoliko sati. »Literarni sastanci« u zajednici sa nekim seniorima izdali su prigodni šaljivi list »Jubilar«, koji je bio pun

humora, te izazvao salve smijeha. Ozbiljni govori izmjenjivali su se pjevanjem i zgodnim humorističkim govorima. Na završetku komersa izrazio je začasni član »Literarnih sastanaka« gosp. dr. Aleksandar Licht u jednom oduljem govoru srdačnu čestitku bivših članova i cjelokupnog gradjanstva.

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor na svojoj sjednici od 18. o. m. j. primio do znanja izvještaj o radu, koji se ima predložiti Egzekutivi u Londonu. Nakon toga pretresla su se pitanja o Saveznom Vijeću i određeni su referenti za pojedine referate. Konačno se raspravljalo o organizatornim agendama te o stanju Šekelske akcije i raspisu izbora za Savezno Vijeće.

GEULAT HAAREC AKCIJA.

Savez židovskih omladinskih udruženja upravio je apel na židovsku omladinu, da na Lagbaomer i na Šavuot povede sabirnu akciju i ine priredbe u korist

Geulat haarec akcije

Uvjereni da će se židovska omladina najpripravnije odazvati ovome pozivu te nastojati namaknuti čim veća sredstva u spoznaji, da nam je danas najpreči cilj kupnja zemljišta u Erec Jisraelu, jer time najbolje osiguramo svoje pozicije u zemlji. Pozivljemo stoga sve naše povjerenike i židovsko gradjanstvo, da dodje našoj omladini u susret i da je potpomogne, kako bi ova akcija imala željeni uspjeh, kako bi udovoljili svojoj dužnosti i namaknuli nama propisani kontingent od 500 dunuma zemljišta. Obnovno djelo, na koje se spremamo, kategorički od nas traži, da dodje u židovske ruke zemljište Erec Jisraela, da tako vršimo narodnu i vjersku dužnost: Geula titnu laarec!

Uprava Židovskog Narodnog Fonda za Jugoslaviju.

Jubilej dra. Rothkopfa. G. dr. Moric Rothkopi u Sarajevu slavio je ovih dana jubilej 25 godišnjeg predsjednikovanja u sarajevskoj aškenaskoj općini. Dr. Rothkopf, poznat kao izvrstan pravnik i nada sve integer karakter, uživa simpatije ne samo kod svojih općinara već i kod ostalog gradjanstva, koje vrlo cijeni vrline toga muža. Tim povodom priredila je aškenaška općina u subotu, dne 14. aprila svečanu službu božju, kojoj su pribivali uz općinare i predstavnici vlasti te izaslanici svih jevrejskih institucija u Sarajevu.

U nedjelju, 16. aprila održala je aškenaska općina svečanu glavnu skupštinu, na kojoj je jubilaru predana pozdravna adresa i znatna svota, sakupljena za »Jubilarni Fond« dra M. Rothkopfa za potpomaganje siromašnih udovica i siročadi i vrijednih učenika. Svečaru stigle su sa svih strana brojne čestitke.

VI. redovita glavna skupština »Makabija« u Zagrebu održana je u nedjelju 15. o. m. j. u pol 11 sati u vijećnici izrael. bogoštovne općine u prisuću dosta velikog broja članstva. Dr. Braun konstatirajući dovoljan broj prisutnih za valjano stvaranje zaključaka pozdravlja sve, te u

odsuću predsjednika otvara skupštinu. Tajnik R. Stern daje u svom izvještaju preglednu sliku cjelokupnog ovogodišnjeg društvenog rada. Društvo je u svakoj grani športa, u svakoj pojedinoj sekciji sistematsko u čisto sportskom duhu provedenim, intenzivnim radom snažno pokročilo naprijed.

Gombalačka sekcija priredila je i ove godine niz javnih nastupa, na svakom je sudjelovalo preko 120 članova svih kategorija, koji su naišli na vrlo živ odziv kod naše publike, te postigli velik moralni uspjeh time, što su društvu privukli dosta novih članova. Ovi su nastupi bili najvjernija slika napretka u toj sekciji. Osobito je snažan bio istup cijelog društva na omladinskom sletu u mjesecu kolovozu u Zagrebu. U svim su disciplinama natjecanja bile odnesene prve nagrade, a kod gimnastičke javne vježbe davao je »Makabi« 80% nastupajućih. Društvu je bilo osobito stalo da baš na ovome sletu disciplinski snažnim i egzaktno provedenim svestranim nastupanjem zainteresuje onu množinu jevrejske omladine za istinski šport i da joj dade poticaja za daljnji ili novi rad. U cilju toga poraditi će društvo i u budućnosti, pa u tu svrhu sprema i nekoliko turneja u obližnja mjesta (Karlovac, Koprivnica, Požega, Brod, Križevci), gdje bi imala uz gombalačku i pjevačka sekcija da nastupi. Ti će nastupi u provinciji mnogo pridonijeti tome, da na ovogodišnjem omladinskom sletu u Beogradu istupe uz »Makabi« i brojna druga društva kod izvajanja propisanih gimnastičkih vježba.

Ipak se rad u gombalačkoj sekciji nije mogao da razvije onako, kako bi to bilo moguće obzirom na jakost društva i na postojeći interes, već se morao kretati u svakogodišnjim granicama, u granicama naimo kakove im nameće društvena gombaona. Pitanje gombaone je pitanje društvenog napretka kako kvalitetnog tako i kvantitetnog. Ono postaje još akutnije uslijed nastalog spora sa evangeličkom crkvenom općinom.

Sve to nagnalo je odbor, da se ozbiljno pozabavi tim pitanjem, pa je došao do rezultata, da samo izgradnja vlastite gombaone i to u najskorije vrijeme, može da sekciju makne s mrtve točke. U tu svrhu osnovan je građevni fond (započet uspješnom sabirnom akcijom prigodom ovogodišnje zabave.), koji ima u što skorije vrijeme, da riješi to pitanje. Novi odbor nastojat će svom energijom da poveća taj fond svakom prilikom. (Na samoj glavnoj skupštini sakupljeno je od nekoliko članova u tili čas 3700 D.) i nada se, da će ga cjelokupno gradjanstvo, obzirom na prevažnu svrhu ozbiljno potpomoci.

Nogometna i lakoatletska sekcija stajale su ove godine u vidu snažnoga napretka. Prva se odgajanjem vlastitog podmlatka organski razvija i zaprema u međusobnom susretanju s drugim klubovima mjesto, koje joj po jakosti i pripada. Potonja okupila je lijep broj članova, koji marljivo treniraju. Uspjesi, koje je sekcija postigla na mnogim natjecanjima s mnogo starijim i brojno jačim društvima, tre-

ba da se osobito cijene, jer se i za mali napredak na polju ovoga športa, koji osobito razvija tijelo i duh svojom mirnoćom i nerazbudjivanjem strasti, treba silno ustrajan i neprekidan rad.

Pjevačka sekcija je ozbirom na tek jednogodišnji opstanak postignula također lijep napredak i bilježi već nekoliko javnih nastupa (na omladinskom sletu, Makabejskoj svečanosti, u hramu prigodom velikih blagdana).

Danas imade društvo na čelu svake sekcije vrsne učiteljske sile, koje su najbolja garancija za daljnji budući napredak.

Nakon održanja referata pročelnika pojedinih sekcija o radu u istima iznaša blagajnik Steinhardt svoj izvještaj. Sveukupno je ušlo ove godine 90.000 din., od toga na članarini 38.000 din., 7.500 din od članova zakladatelja a ostatak predstavljaju izvanredni prihodi. Nasuprot tome prihodu iznaša cjelokupni trošak din. 68.000*). Unatoč tako velikih troškova povećala se društvena imovina za 22.000 din. Društveni troškovi povisuju se međutim sveudilj jer je rad bez vrsnih učiteljskih sila danas nemoguć. Akvizicija ovih pa reguliranje plaća starima i troškovi najma stavljaju danas pred nas redoviti mjesečni budžet od 4500 din. Da se uzmogne pokriti taj trošak redovitim prihodom, na koju bazu želi odbor da postavi kućanstvo društva, prihvatila je skupština prijedlog povišenja članarine na din 10.— mjesečno. Isto su povišeni prinosi članova zakladatelja na din. 1000.—, a utemeljitelja na din. 300.—.

Nakon podijeljenja apsolutorija starom odboru izabrani su per acclamationem gotovo svi članovi istoga ponovno u odbor, pa se isti sastoji iz sljedeće gospode: Predsjednik: Simo Spitzer, potpredsjednik: dr. Braun, tajnik I.: Rikard Stern, tajnik II.: Ada Klein, vodja: Freiburger Milan, blagajnik: Steinhardt Dragutin, zamjenici: Prybram, Fischer Josip, oružar: Sojher, odbornici: Žiga Neuman, dr. Rudolf Pollak, Ferdo Schwirz, nadzorni odbor: David Herzog, Artur Fürst, E. Nemšić. Časni sud: dr. Weisman, dr. Bruck, J. Cohen, Deucht Slavko, prof. Semnic. Pročelnik lakoatletske sekcije: I. Neusser. Pročelnik nogometne sekcije: Weiser.

Upozorenje! Upravi »Gideona«, glasila jevrejske omladine Jugoslavije (Zagreb, Ilica 31. III. kat) potrebno je nekoliko primjeraka 2. broja I. godišta; 7. broja II. godišta i 1., 2., 3., 5. i 6. broja III. godišta »Gideona«. Oni koji mogu »Gid.« odstupiti uz potpunu cijenu te brojeve umoljavaju se, da to učine što prije.

Uprava »Gideona«.

*) U tom trošku sadržana je i namjerna igrališta za 1923. god.

Pisara (ili pisaricu)

vještog pisanja po diktatu hrvatski i njemački, traži odujelička pisara dra., Aleksandra Lichta, Zagreb, Zrinski trg 14./II

Sumišljenici! Platite smjesta šekel i prinos za Savez!

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leisrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 8. od 1. do 18. aprila 1923.

OPĆI DAROVI.

Oštek: Filip Lang	75.—
Djakovo: Prigodom vjenčanja E. Wiss — M. Spitzer	50.—
Mitrovica: J. Fleischmann	50.—
	175.—

ŠKRABICE.

Bjelovar: Toni Steiner 10.25, Lav. Hirschl 10.50	20.75
Karlovac: Karlovačka žid. omladina 9.—, Weinberger 50.—, Julius Frölich 15.—, Šandor Mattesdorfer 20.—, Brauner 10.—, Tauber 2.—, Schlesinger 3.50, Marija Reiner 5.—, Ernst Eisler 24.—, Rechnitzer 12.—, Horovitz 25.—, Heksch 48.—	193.50

Djakovo: V. Ratkai	7.50
Mitrovica: Lewy i Weiss 63.50, dr. Ž. Baum 5.—, Žid. oml. kolo 65.50, J. Fleischmann 5.—, M. Peri 19.80, H. Rothmüller 12.—, J. Kovacz 1.50, S. Buhwald 1.—, A. Rosenberg 4.—, D. Kerekes 10.—, Gertner 6.30, S. Gross 12.30, H. Weisberg 7.—, P. Kraus 19.60,	232.50

Zagreb: Menza	295.—
Ludbreg: Salamon Weinrebe 28.—, Artur Scheyer 40.—, Karolina Scheyer 36.—, Samuel Rosenberger 31.75, Hinko Hirschsohn 25.—, Jakob Schlesinger 24.50, Samuel Weiss 20.—, Mavro Appler 20.—, Ignac Weinrebe 21.50, Mavro Sattler 18.50, Ljudevit Lausch 16.—, Vilma Schlesinger 16.—, Ignac Gross 12.—, dr. Oton Spiegler 12.—, Sidonie Rosenberger 3.—, Makso Scheyer 3.—	327.25
	1076.50

ZLATNA KNJIGA.

Vršac: Žid. nac. društvo za upis predsjednika društva dr. Josef Donath	1250.—
---	--------

MASLINE.

Mitrovica: Sig. Löwy 125.—, Vilim Weiss 50.— za 14 maslina u vrt Löwy Blovice	175.—
Zagreb: Josip Wachs u vrt Elle Wachs 2 m	25.—
	200.—

JAAR JUGOSLAVIJA.

Zenica: Kod Tore Slavo Schönwald na ime J. Lövia 8 m, Samuel Papo na ime p. I. Lövi-a 4 m	150.—
Zagreb: Žiga Schiller 2 m, Koloman Schiller 2 m, M. Lederer umj. honorara dru. Rosneru 8 m, Maks Lederer 8 m, R. Schulz na ime Blanka Weinstein 20 m.	40 m. 500.—
Račnovci: Adolf Schmalz 2 m,	25.—
Podrute: Julio Jungwirth na ime H. Licht 20 m, Julio Jungwirth na ime Vilmica Jungwirth 20 m	40 m 500.—

Sikrevci: Jakob Kohn 2 m	2 m	25.—
Vršac: Žid. nac. društvo 100 m	100 m.	1250.—
Zagreb: dr. Licht 100.—, Lav. Stern 100.—, dr. Singer 50.—, David Spitzer 25.—, Maks Borovic 100.—, Slavko Deucht 50.—, ukupno za 34 masline na ime Zorke i Rikarda Herzera umjesto dara na svadbi	34 m	425.—
		2875.—

Do sada darovano 8243 maslina za popunjenje šume treba još 1757 maslina.

TORA — DAROVI.

Bjelovar: Joži Weber	50.—
Zenica: Samuel Trinki 25.—, Rafael S. Trinki 10.—, Rudolf Krauss 50.—	85.—
	135.—

USLUGE.

Zagreb: Šalom Freiberger za usluge dra. Stein	10.—
--	------

NORDAUOV GRAD

Zagreb: Lotta Weinbach i Milan Rechnitzer	20.—
Vršac: Žid. nac. društvo	2500.—
	2520.—
Za Nordauov grad do sada darovano 132.196.25 Dinara.	

DJEČJI SABIRNI ARCI.

Bjelovar: Emica Rechnitzer 133.—, Laci Hirschl 22.—	155.—
Zagreb: Rene i M. Zeitlin	60.—
	215.—

OBITELJSKA DAROVNA KNJIGA.

Vinkovci: Prigodom Berit Mila u kući Vilka Ornsteina daruju Vilko Ornstein, dr. J. Stanić, Jakob i Moric Schlesinger, po 200.—, Adolf Hirtweil 100.—, Adolf Preis, Artur Grünwald, Nathan Schlesinger po 50.—, Isak Schlesinger 30.—, Adam Stein, Žiga Hoffman, Isidor Herzog, Adolf Beck po 25.— ukupno	980.—
Bihać: bez specifikacije	345.—
	13.981.50

GEULAT HAAREC AKCIJA.

Darovi zemlje.

Vršac: prigodom zaruka Margit Löwy — Bela Rajncz 600.—, Prigodom zlatnog srebrnog pira Ferdinand Treuer i supruga 600.—, dr. Isak Alkalay veliki rabin Jugoslavije, Beograd 600.—, dr. David Alkalay začasni član žid. nac. društva u Vršcu 600.—, dr. Julus Dohany začasni član žid. nac. društva (Karlovo selo) 600.—, dr. Fridrich Pops, predsjednik saveza vjeroisp. općina (Beograd) 600.—, pok. Filip Koronyi 600.—, daruje Žid. nac. društvo u Vršcu ukupno	4200.—
---	--------

PREGLED.

Iz Hrvatske Slavonije i Dalmacije	4.201.50
Bosne	580.—
Srbije	
Vojvodine	9.200.—
	13.081.50

Od 1. januara do 18. aprila unišlo sveukupno Dinara 247.410.20
Specifikacija darova iskazanih u br. 14. »Židova«.

OPĆI DAROVI.

Beograd: Na Barmicva Marcela Konforti 180.— na Berit Mila sina Moše H. Talvi 45.—, na Berit Mila sina Leona B. Leona 100.—, Na avel počivšeg Mike Atias 101.50, na avel počivšeg Jakoba Rubinovića 144.—, na Berit Mila sina Leona Levi 81.—, na prstenju Mike Almuslino 49.—, na Berit Mila sina Sime Pijade 100.50, na avel pok. Bejs Bencion 143.—, na veridbi Sojka Arneti — M. Jakovljević 214.—, na veridbi Semo — Demajorović 80.—, na svadbi Elvira Kon — Bach 242.—, na svadbi Soka Farhi — Moša Bejosif 295.—, na Berit mila sina Samojla Kavison 142.—, na Berit Mila sina Davida Pinto 127.—, na Berit Mila sina Miše Saso sak. sestre Leović i Saso 321.—, na veridbi Bule Saso — Miše Kalderon sak. M. A. Saso 47.—	2412.—
--	--------

ŠKRABICE.

Beograd: Bencion Medina	9.—
--------------------------------	-----

MASLINE.

Beograd: Bencion Medina na ime pok. Jakoba Rubenovića 8 m	100.—
--	-------

ZLATNA KNJIGA.

Beograd: Za upis gde. Bojane Anaf 1250.—, za upis gde Berta Medina 1250.—, za upis gde Lele Alkalay 1250.—	3.750.—
---	---------

NORDAUOV GRAD.

Beograd: Na hamiša asar sakupili Lujza Arović 175.—, Lujza Gabaj 115.—, Ela Almuli 145.—, Maks Koen 145.—, Anka Deutsch i Sarina Levi 1235.—, Emil Medina 50.—, Jevrejsko žensko društvo daruje 1000.—, Prigodom purimskog koncerta 9771.25.	13.256.75
---	-----------

TORA DAR

Beograd: Moše Alkalay	100.—
------------------------------	-------

Blanka Weinstein

Richard Schulz

zaručeni

Bošnjaci

Zagreb

U Bošujacima, mjeseca aprila

„TEVIT“

Poduzeće za elektroindustriju i trgovinu
Telefon 14-59 ZAGREB Gajeva ulica 15

Izvadja: Električna instalacija svijetla, telefona, kućnih zvonila i reklama

Preuzima: Uredjaje električ. centrala, pogona, prenose sila, popravljanje sviju vrsti električnih strojeva

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30.

ALMADOL

Prokušano najbolje sredstvo za lijepljenje svih predmeta iz metala te staklo i porculana. — Dobiva se u svim boljim trgovinama metalne, staklarske i porculanske struke. — Glavno zastupstvo i skladište »Sidro« d. d. za trgovinu željezom, Zagreb, Vlaška ulica br. 40. Telefon br. 69. i 21-30.

Norbert Weiss

4 Bakačeva Zagreb Bakačeva 4

Telefon broj 7-33.

Brzojavni naslov: Aussiger, Zagreb

Izlaže na Zagrebačkom Zboru proizvode i robu zastupanih kuća:

modru galicu

jestiva ulja

kemijske proizvode

kavu, čaj

mineralna ulja

rižu, firnis

petrolej, benzin

surovine za

parafin, sumpor

fabrikaciju sapuna

i t. d.

i t. d.

Na Zagrebačkom Zboru: Paviljon E, mjesto broj 375

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR
BRZOJAVI

Veletrgovina
pisačeg, risačeg, novinskog, te
omolnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

C. D. GAON

Veletrgovina i vlastita manipu-
lacija trikotske i pletene robe
Jelačićev trg 25 ZAGREB Telef. 23-72

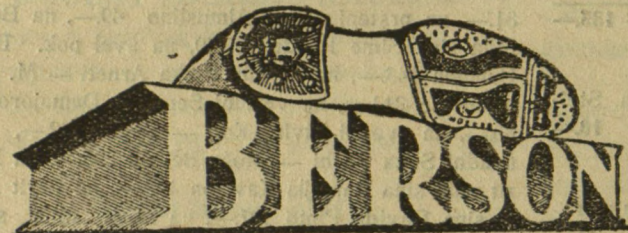

„GOLUB“
„GOLD“

ZASTITNI ZNAK
JE NAJBOLJI PAMUK
ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE
A. ROMANO
ZAGREB
AKADEMIČKI TRG BR. 8

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

Jedino najveće specijalno skladište krat-
ke nakitne i pletene robe samo na
veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

Veletrgovina kratke „Nevesta“ Textil Import & i pletene robe EMILSCHULHOF

Bregovita ulica 3 ZAGREB Telefon broj 18-57

Vlastita manipulacija
N: Zagrebačkom Zboru mjesto broj 311.

Vjeran čuvar Vaših zubi jest

LYODONT

pasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je
povjerenje osigurano!

Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!

LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potrebitina. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugalj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Orhovčeva 13 ZAGREB Telefon 10-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih posjeda

MOSTER

TVORNICA LAKA d. d.
U ZAGREBU

Proizvadža:

lakove, lak-boje, firnis,
uljene boje, zemljene
i kemičke boje

za sun industriju, obrt i trgovinu
Na Zagreb čkom Zboru mjesto

Ia Vapno (Kreč)

dobavlja iz vlastitih vapnara u Očuri
i Novom Marofu

Sjedinjene krečane d. d.
u Zagrebu Bogovičeva ulica 3

Telefon broj 5-55 Brzjavni: Krečane, Zagreb

Produkcija 120 vagona mjesečno

TAHEIA

Internacionalno transportno poduzeće
Jelačićev 23 ZAGREB Telefon 16-12

Carinsko-posrednička
poslovnica uskladištenja

D. M. C. artikli, te Aida Maria Lucia, umjet-
na svila (Kunstseide) kao i razni drugi pamu-
ci. Kod većih naručja znatan popust! Kod spe-
cialne ve etrgovine pamuka

Ferdo Schwarz i drug

Ilica br. 45 - ZAGREB - Telefon 2-56

Brzjavni naslov: SVADRUG